

aru primi si pe romani, acestia inse nu voru. Intre popii loru sunt multi cari sciu numai citi, nu si a scrie.

Aici Heidendorf a sucitu tare nasulu adevărului.

La comun'a Bratei (Pretai cu 1200 locuitori) sasii de acolo esira cu rugărea foarte naiva, că imperatulu se vedea cum spala rîulu Ternavei către biseric'a loru si se'i ajute. Unu romanu din acea comuna, care din cinci feciori avea pe unulu soldatu, ingenunchia si roga pe imperatulu, că se ilu dimitta. Atunci Mai. sa ilu intrăba romanesc:

»La ce regiment feciorù.«

»Intre alui Macskási Domnule Marii'a ta.«

»Regiment! Regiment!« ii striga imperatulu; acelu ticalosu inse scia numai de compani'a capitanului Macskási.

Ce'ia venitu imperatului ce nu, că folosindu pe Heidendorf că interpretu a pusu romanului vreo optu intrebari, apoi l'a miluitu cu cătiva galbini, care intr'aceea plangea că o baba. Ce pecatu că se nemerise unu omu atâtu de simplu, si apoi Heidendorf inca scia foarte reu romanesc, precum se cunoşce din toate constructiunile sale romanesci intercalate in textulu seu (pp. 468—469).

Heidendorf o pati totu atunci mai reu cu unu cărciumariu guralivu, anume Handschuh, care esind si elu la drumu strigà in gur'a mare, că acelu notariu e vrasmasiu alu catoliciloru.

Din toate, scen'a cea mai interesanta o avu imperatulu până la Mediasiu la comun'a rurala Boianu (Bunesdorf) bine impoporata de sasi si romani, odata fiscala, mai tardiu trecuta in proprietatea comitelui Nicolae Bethlen, carele in timpulu acesta era tesaurariu alu tiei.

Locuitorii sasi din Boianu¹⁾ esisera inaintea imperatului la drumulu tiei; unulu dintre ei cu camasi'a plina de sange inchięgatu dise imperatului: Maiestate, domnulu nostru comitele Nicolae Bethlen ne nimicesce cu totulu prin munc'a cea multa. De multeori suntemu siliti se'i lucramu septeman'a intręga. Cu toate acestea elu nu ne dà nimicu de mancatu, batai inse ne dà prefectulu seu mai in toate dilele fără nici-o vina, oricātu ne vomu sili si vomu lucra. Domnulu nostru ne aduce la stare de cerşitori. Până cand eramu ai fiscului (ai statului)

¹⁾ Bunesdorf, astadi comuna cu mai multu de 1400 de suflete.

amu fostu ómeni bogati, acum inse nu avemu nici vite si abia ne-a mai remasu o pàne de mancare.

Imperatulu: V'a mersu mai bine pre cand erati ai fiscalui?

Sasulu celu sangeratu: Da, Maiestatea Vóstra! pe atunci aveamu tóte de ajunsu, bani, vite, bucate si satulu era plinu de ómeni, éra hotarulu bine lucratu. Acum inse nu mai avemu nimicu. Abia mai sunt vreo treidieci de pluguri in satu; preste cincidieci de locuitori au fugitu de aici si hotarulu abia se mai lucra. Daca nu vomu fi aparati, satulu intregu va disparea.

Imperatulu: Voiti voi se fiti éراس ai fiscalui?

Sasulu: Din totu sufletulu, pentrucà asia cu acestu preceptu nu mai putemu se o ducemu.

Imperatulu: Mergeti acasa, se sciti cà veti fi aparati; eu voiu dispune cá se se faca investigatiune.

Sasulu: Maiestatea Vóstra, noi nu cutediamu se mai mergemu acasa, cà-ci prefectulu ne va omorì. Vedeti Maiestate, camasì'a mea plina de sange, éta cum m'a batutu numai eri prefectulu fàra causa. Acum daca va sci cà noi amu fost la Maiestatea Vóstra, elu ne va bate si mai tare. Ve rugamu pentru Ddieu, ajutati-ne Maiestatea Vóstra.

Imperatulu: Cum e numele acelu prefectu?

Sasulu: Ilu chiama Kádár Moizes, Maiestate!

Dupa acestea imperatulu mai dise sateniloru se mérga numai acasa, cà nu li se va intempla nimicu, apoi asiedindu-se in trasura, intrebà din nou pe Heidendorf, cum chiama pe acelu prefectu, isi scóse portfoiulu unde'i scrise numele si alte câteva inpregiurari.¹⁾

Acusele cu care venisera tieranii asupra lui Bethlen si a prefectului seu, i s'au parutu imperatului atàtu de grele, in càtu voind a se informa bine pàna a nu ajunge la Mediasiu, mai puse lui Heidendorf douesprediece intrebari tóte relative la starea iobagimei, anume si la fug'a loru din dominii si la trecerea romaniloru in Munteni'a.

Inainte de a ajunge la Mediasiu imperatulu fu intimpinatu la unu locu de càtra càtiva preoti neuniti cu proto-

¹⁾ In tóte dominiile mai mari era càte unu prefectu, óresicum cá reprezentante alu magnatului si mai mare preste ceilalti derogatori ai curtii, prea multi din ei de natur'a lupiloru rapitori.

populu si de poporeni de ai loru cu o suplica, in care cerea cá se li se permita a'si face pe alocurea biserici, éra in Bratei se li se restituie biserica luata dela ei.

Aici imperatulul vorbi éra si romanesce cu preotii, punendu-le câteva intrebari, dupa aceea luà totu pe Heidendorf de interpretu.

Protopopulu fù intrebatu despre numerulu sufleteloru din tractulu seu, la care elu respunse imperatului cá sùnt 11 mii. Imperatulul se mirà daca audi, cá si in acelu districtu micu se afla atàti romani p'intre sasi; Heidendorf inse constatà dis'a protopopului.

Imperatulul mai intrebà, cá neunitii pentruce nu mergu la biserica unita.

La acésta preotii tacura.

Alta intrebare: Au nu e totu una biserica unita si neunita?

»Ba este totu un'a Dómné!« respunse unu popa.

Imperatulul càtra Heidendorf: Spune-le: se mérga totu intru o biserica cu unitii, la óre anumite, dupace esu unii, se intre ceilalti. Voiescu ei asia?

Dupace li s'au interpretatu acestea, romanii s'au aratatu de plinu multiumiti si s'au inchinatu pàna la pamentu.

In fine le mai dise imperatulul, cá va cerceta rugamintile loru si a plecatu mai departe.

In Mediasiu monarchulu a statu fórté puçinu, a visitatu mai multu numai garnison'a, spitalu si alte afaceri militari, apoi a plecatu pe la Sieica mare si s'a opritu pe nópte la Talmaciu. De acolo apucara càtra Fagarasiu, la Brasiovu, in Secuime prin Trei-Scaune si Ciucu, de unde trecù la Reginu, la Bistritia, la Rodna si Nasaud, unde visità regimentulu de granitari, apoi se întórse pre la Desiu, Gherl'a, Clusiu, Turda, Aiud la Sibiiu, unde au ajunsu cu tóta comitiv'a sa in 30 Iuniu, apoi a statu aici pàna in 11 Iuliu.

In tóte acelea caletorii ale sale ori-unde ajungea imperatulul càtra fruntarie, incalécand câte unu calu husarescu mergea pe la strimtori, le visità si une-ori intrá pàna la o distantia si pre pamentu romanescu, pe care voiá se'lu cunosca cu scopu reservatu.

Imperatulul a plecatu dela Sibiiu éra si pe la Mediasiu, Osiorheiu, Reginu, Nasaud, Bistritia si prin Marmati'a dreptu

la Galiti'a si Lodomeri'a, care provincii tocma pe atunci separate din regatul Poloniei se incorporasera la Monarchia.

Desu citatulu Heidendorf insémna acilea, cà monarchulu adunase dela locuitorii acestei tieri 19 mii de suplice, memoriale si plansori, éra pe magnatii si pe nobilimea unгурésca nicairi nu 'ia consideratu, éra càtra sasi si càtra plebe (intielege pe romani) se aràtà cu multa mila (durch das gnaedigste Bezeigen), ceea ce a insuflatu grija aristocratiei. Ci cà decumva din 19 mii de suplice ale poporului numai a $\frac{1}{10}$ -ea parte au coprinsu plansori precum au fost ale locuitorilor din Boian, imperatulu avuse cause prea de ajunsu cá se tractedie rece cu aristocrati'a si acésta cá se se téma de urmari.

Asia s'a intemplatu prim'a caletoria a lui Iosifu II in principatul Transilvaniei; asia a studiatu elu starea de barbaria a tierii si asiediamentele ei ruginite, cu scopu cá se'i prepare unu viitoriu mai de suferitu.

Despre a dou'a si a trei'a caletoria transilvana a imperatului se va vorbi la loculul seu.

In Aprile 1777 Iosifu II caletorise la Paris totu incognito, cá se'si védia pe soru-sa regin'a Maria Antoinetta, consort'a nefericita a nefericitului rege Ludovicu XVI. Din Franci'a in 31 Maiu plecà la Spani'a, de unde pe 1 Augustu s'a intorsu la Vien'a.

In Aprile 1780 Iosifu a mersu la Russi'a, unde a convenitu cu imperatés'a Catharina II spre scopuri mari, relative la imperiulu otomanu, éra de acolo trecù la Moscva si la St. Petersburg, de unde pe la finea lui August s'a intorsu la Vien'a.

Era timpu supremu cá imperatulu se mai curme caletoriile sale, cà-ci morbulu de hidropica la mama-sa devenise fórte periculosu. Maria Teresi'a repausà in 29 Novembre 1780. In dio'a mortii sale imperatés'a chiamà pe fiu-seu la patu si'i dise: »Iubitulu meu fiu, virtutile tale imi indulcescu momentele din urma ale vietiei mele si le vediu inpregiului patulu meu. Eu nu sciu ce asiu mai avea se'ti dicu.« »Mama, rogu-te fii linistita si vedi se adormi,« ii dise fiu-seu, éra ea 'i respunse: »Preste o óra voiu sta de inaintea judecatii lui Ddieu, si tu'mi dici se dormu.« Dupa acestea imperatés'a nici nu a mai vorbitu.

Moarte. 47

Maria Teresi'a avuse 10 prunci, patru fii, Iosif, Leopold duce de Toscana, apoi si imperatu, Ferdinand duce de Modena cu titlu si d'Este, Maximilianu Fr. Xaver, archiduce de Colonia si principe electoru, si 6 fice, dintre acelea cea mai mare s'a facutu abatisa la monastirea dela Praga, celelalte tóte s'au maritatu, trei regine si doue ducese.

§ 82. Imperatulul Iosifu II cá singuru domnitoriu absolutu. Istoricii nepreocupati din dilele nóstre sunt de acordu intru a recunósce, cá Iosifu a statu la inaltimea ideiloru humanitarie ale vécului seu, sau mai scurtu, elu a intielesu mai bine cuventele evangheliei: Iubesc pe deaprópele teu cá pre tine insuti. Tocma pentru aceea Fariseii si Saduceii popóraloru christiane din monarchi'a sa n'au voitu se'lu intieléga nici chiaru atunci, cand revolutiunea cea mare din Franci'a (1789) batea la usile tuturoru in tóta Europ'a. A fost si Iosifu unulu din acei ómeni mari, cari se nascu prea curend pentru véculu loru si apoi devinu martiri ai convictiunei proprie.

Coruptiunea, rapacitatea, risip'a averiloru statului, perfidi'a si minciun'a la totu pasulu, degradarea religiunei prin desfreulu levitiloru dévenisera lucruri, cá si cum acelea s'aru intielege de sine, cá asia trebue se fia. Repausat'a mama-sa se incercase a indrepta multe rele; a si indreptatu, dara cá femeia simtitóre, agitata in consciinti'a sa si prin unii confessari, nu avuse curagiulu cá se mai taie uneori si in carne viia. Fiiu-seu bine preparatu mai alesu in cei 14 ani din urma, se simtia multu mai liberu in consciinti'a sa. In tierile sale germane si slave ii era mai usóru, cà-ci in acelea nu avea a face cu atâtea privilegii ruginite si nimicítóre de prosperitatea publica, nici cu diete si juraminte cá in Ungari'a si in Transilvani'a. Cá se nu'si ingreune consciinti'a, elu a delaturatu acea solemnitate remasa mostenire din vécurile intunecate si nu s'a incoronatu, ci s'au apucatu de lucru asia precum cugetá elu si pâna la unu timpu cei mai luminati consiliari ai sei.

Indata dupa mórtea mamei sale Iosifu notificá si Ungariei successiunea sa la tronul, dara la incoronare nu a reflectatu de locu, ci a mersu inainte.

In corpurele de functionari se incuibasera abusuri si hotii fâra numeru; imperatulul le puse frene prin asia numi-

tele liste de conduita. Cei mai infami sbïerau mai cumplitu. La cei buni inse le asigurà pensiuni, loru si veduveloru remase.

Censur'a cartiloru o desfiintã, sau adeca o margini numai la oprirea cartiloru si pamfleteloru desfrenate si a calumniiloru personali, care se pedepsiau aspru. In 13 Oct. 1781 dete memorabilulu edictu de tolerantia, care de si cu ceva restrictiuni, desrobi inse confessiunile protestante, care in tierile propriu austriace nu au fost suferite cu niciunu pretiu, ridicã si biseric'a gr.-resaritëna din starea sa cea umilita. Edictulu prin care se asigurã libertatea consciintei la miriadele de ómeni asupriti, coprindea siese puncte.

Prin alte acte imperatesci s'a usioratu chiaru si sórtea cea cruda a jidoviloru.

Acestea reforme au displacutu fôrte multu calugariloru. Societatea iesuita apucase a fi desfiintiata sub Maria Teresi'a; mai era inse anume in tierile austriace multe alte societati, care nu se ocupau nici cu instructiunea, nici cu grij'a de bolnavi, ci éca asïa, mergeau la biserica si la mese. Asïa Iosifu din 2069 de monastiri a desfiintiatu 769, éra din 63 mii de calugari au mai toleratu 27 de mii; inse nici pre cei descalugariti nu ia lasatu peritori de fóme. Averile monastiriloru desfiintiate au intratu la fondulu religiunei si la alu scóleloru. Dela o singura monastire »Maria Taferl« s'au ridicatu 30 (treideci) de cantare de câte 100 punti auru si argintu. Dominiile calugaresci din Boemi'a s'au pretiuitu la 100 de milióne florini, din alu caroru venitu s'au infiintiatu multime de scóle si biserici.

Indata dupa acea operatiune radicala sarira in apararea calugariloru nuntiulu si archiepiscopulu din Vien'a; Iosif inse a respunsu cu oprirea tineriloru de a mai studié la Rom'a, cu »Placetum regium« ageritu si cu restrictiunea activitatii nuntiiloru. Acum vení insusi pap'a Pius VI la Vien'a, cá se induplece pe Iosif a'si retrage tóte acelea mesuri. Imperatulu intimpinà pe pontifice cu solemnitate si cu tóta devotiunea, ii darui si o cruce cu diamante in pretiu de 200.000 fl., altu scopu inse Pontificele nu si-au ajunsu. In 22 Martiu 1782 venise betranulu pontifice la Vien'a, éra de acolo plecà in 22 Aprile.

Imperatulul a mai adusu totu pe cale absolutistica inca si alte legi, comerciali, finantiali si criminali, éra cu acestea din urma a desfiintiatu pedéps'a de mórte in totu coprinsulu monarchiei sale, a introdusu in loculul aceleia munc'a pe viatia la trasu de corabii pe riuri mari, la care se condamnau criminali de orice classe, chiáru si magnati cari comitteau crime capitali.

Sistem'a de contributiuni, care se reformase de vreo trei ori sub Maria Teresi'a, s'a vediutu cà mai era inca totu nedrépta si differia dupa provincii; unele classe erau cu totul scutite. Iosifu voise o reforma radicala, spre care scopu a introdusu si mesurarea teritoriilor; a intimpinatu inse in unele tieri cea mai cerbicósa resistentia.

Iobagi'a sau sclavi'a de veci a fost desfiintiatá de càtra Iosifu asia, cà a lasatu domniloru dreptulu de proprietate asupra pamentului, a investitu inse pe poporulu tieranu cu libertate personala, intru care se coprindea si dreptulu de a se muta dela unu locu la altulu, precum si de a'si castiga elu insusi proprietate prin munca, cumparare, daruire, mostenire; s'a recunoscutu tieraniloru si dreptulu de a se casatori fára a cerși permissiunea domnului feudal. Iosifu dicea la mai multe ocațiuni; Iobagi'a este rușinea vécului nostru; acésta ucigátóre scárnavá a tuturoru virtutiloru civili este singura de ajunsu, pentru-cá se restórne staturi.

In tierile mai vechi austriace era mai usóru a regula raporturile urbariali, pentru-cá in acelea iobagi'a niciodata nu a fost asia indracita cá in alte tieri, éra Mari'a Teresia inca le regulase multu spre binele poporatiunei rurale. A fost mai grea regularea in Boemi'a si Moravi'a, unde iobagi'a fusese mai totu asia barbara cá in Ungari'a. Cu decretu din 1 Nov. 1781 imperatulul desfiintiá sclavi'a definitivu in Boemi'a, Moravi'a si Silesi'a asia, cà tieranului i se dete si mosióra in proprietate, i se recunoscúra si drepturile de care se bucurá in celelalte tieri. In 1783 fu desfiintiatá sclavi'a in Galiti'a si Lodomeri'a.

In Ungari'a propria imperatulul desfiintiá iobagi'a in 1785 pre langa conditiuni multu favorabile pentru tierani, intre mari dificultati, inse totu fára versare de sange,

de care s'a intemplatu numai in Transilvani'a din caus'a iobagiei.

Aristocrati'a Ungariei s'a involburatu si s'a pusu pe resistentia passiva mai vîrtosu din caus'a altoru reforme initiate din partea imperatului si anume mesurarea pamentului si aruncarea contributiunei pe acesta, éra nu pe persónele tieraniloru, precum voiá aristocrati'a; mai departe incarcare cu contributiune dupla a tuturoru aristocratiloru, cari nu locuescu in patri'a loru celu puçinu câte siese luni pe anu, ci pretrecu in tieri straine, unde vérsa banii tierii cu sutele de mii.

Ceea ce a irritatu si mai tare pe unguri a fost decretarea limbei germane de limba a statului in loculu celei latine pentru tóte tierile monarchiei, si conditiunea pusa functionariloru, cá in terminu de patru ani se scia toti acea limba si se'si pórté oficiulu in trens'a.

Din acelu timpu aristocrati'a s'a pusu pe conspiratiuni, pe denegarea recrutiloru si a oricarei assistentie pentru geometrii ocupati cu mesurarea pamentului. Scurtu, opositiune hostila intru tóte.

§ 83. A dou'a caletoria a imperatului Iosifu in Transilvani'a 1783. Usiorarea sclaviei. Concivilitate. Dupa depunerea juramentului homagialu de càtra diversele classe privilegiate, convocate aici in Sibîru pe 21 August 1781, acelei adunari nu i s'a mai datu nimicu altu ceva de lucru, ci a fost trimisa frumosielu a casa, éra guvernulu si generalulu br. Preiss, carele cá plenipotentu luase juramentulu dela toti, au submisu raporturile loru la imperatulu. De aci incolo urmara si pentru acésta tíera reforme absolutistice mai totu in directiune in care monarchulu cunoscase mai de inainte necesitatile acestei tieri. N'au trecut in se trei ani, cand aristocrati'a de aici se si pusese in relatiuni secrete cu cea din Ungari'a.

Iosifu era informatu destulu de bine despre planurile aristocratiloru, elu in se a decisu in 1783 cá se mai studiedie odata acésta tíera la fati'a locului, se póta citi si mai de aprópe in sufletele acestoru ómeni. Dupace caletorise in primavar'a acelui anu mai multe díle in Ungari'a si in Croati'a, in 14 Maiu imperatulu scrise dela Petrovaradinu governa-

torului br. Samuil Brukenthal si generalului comandante br. Preiss, cã va veni si la Transilvani'a si asia guvernulu avù se ingrijasca de intimpinare pe la statiuni pentru noue (9) trasuri, cum si cãtiva cai de calaritu, precum s'a ingrijitu si in 1773. Gubernatorulu, generalulu si comissariulu provincialu br. Lupulu Kemény au plecatu in 26 Maiu la Deva, unde imperatulu ajunsese dela Lugosiu in 28 si primind pe cei trei functionari in audientia mai lunga ii dimisse la Sibiu, unde avea se'lu astepte, éra Mai. Sa plecà a dou'a di dupa servitiulu ddiescu dela Dev'a la Alba-Iuli'a, unde in 30 luà unele dispositiuni relative la alumnii catolici de theologia si la o comoditate mai mare a garnisónei. In 31 Maiu imperatulu vení cu tóta comitiv'a sa intru o fuga pàna la orasielulu Miercurea. Din Sibiu se trimisesera cursori calareti pe la cãteva puncte, cá se anuntie in fug'a mare apropiarea monarchului. Imperatulu inse ajunsu in Miercurea, incalecà elu si generalulu Colloredo cãte unu calu dela husari si fãra cá se'lu cunósca vreunulu din cursori, trece pe la ei si la doue óre dupa amiédi ajunge la port'a turnului in Sibiu, unde unu omu care'lu cunoscù alergà intr'unu resufletu cá se anuntie pe auctoritatile tiei, care asteptau in cãte o sala stând de vorba, apoi cá loviti de fulgeru se inbulqira la pòrt'a ospetariei. In acelea momente ajunse imperatulu si desculecand asia plinu de noroiu cum era, cã-ci plouase fórte multu, le dete buna dio'a la toti, apoi intrà in camerele destinate asteptand pàna voru sosi trasurile, cá se'si póta schimba vestimintele de drumu, care nu se prea distingeau de ale unui cetatianu cu stare mai bunicica.

Asia o pacalitura imperatésca nu asteptase nici gubernu nici generali si nici familiile aristocratiei si cele patriciane.

In comitiv'a imperatului au fost astadata afara de c. Colloredo, generalulu Zehendner, vechiulu seu medicu Brambilla, doi concipisti, unu adiutantu alu lui Colloredo, anume Bedeus (sasu), doi gardisti, servitori si bucatari, adeca fãra nici-o pompa si parada, cu comitive de magnati si de escadróne.

In 1 Iuniu dupa întórcere dela biserica imperatulu se puse la scrisu dupa datin'a sa, apoi dete mereu audientie. A dou'a di a visitatu éراسi passulu Turnu-rosiu. In 3 Iuniu pàna la amiédi se trecù éراسi mai totu cu audientie. Scirea

Notes
etc

venirei imperatului se latise si fàra picu de diarie cá fulgerulu; la pórt'a ospetariei dela »Imperatulu Romaniloru« stetea câte unu singuru muschetariu cu pușc'a la bratiu, cá la orice generalu; tóta lumea putea se cêra audientia; pàna a trei'a di suplicele si plansorile gramadite le ducea câte unu individu cu bratiulu în expeditura, de unde se inaintau la Vien'a. Adeca totu ca in 1773.

Dupace imperatulu a primitu multe informatiuni strictu oficióse si altele neoficióse, a mai datu nenumerate alte audientie, in care au ascultat diverse rugaminti, plansori, denuntiari, multe dureróse, unele inpertinente; a visitatu institute, a provocatu pe gubernatoru cá se convóce pe familiile de frunte magiare si sase la una asia numita serata, pentru-cá Mai. Sa se le cunósca si tonulu ce ar fi domnind in o societate de acestea, unde a petrecutu aprópe una óra, pàna cand unele dómne mari începusera a fi prea indrasnetie.

In 6 Iuniu dupa amiédi imperatulu plecà din Sibíu spre Brasíovu, érase pe unu timpu fórte ploiosu; dara in lipsa totala de drumu asternutu, fiind si apele esite, a fost silitu se mérga totu calare preste dealuri mari, éra pre langa trasuri trebuea se alerge dela o statiune la alt'a câte 50 de sateni, cá se ajute a le scóte din gropi si balti.

In momentele plecarii sale dela Sibíu adunati fiind toti membrii gubernului, auctoritatile militare si toti functionarii civili spre a'i pófti caletoria fericita, imperatulu le dise acestea cuvente semnificative: »Remaneti sanetosi domniloru, impliniti-ve datori'a in consciintia, executati decretule, éra chicanele dintre dvóstra se incetedie de ací inainte. Cu acestea Pax vobis!«

Dómne, ce bine isi mai cunoscuse acelu monarchu pe ómenii sei.¹⁾

La Brasíovu imperatulu a mersu astadata pe drumulu mare pre la Persiani si Codlea; in 7 Iun. pe la 3 óre d. a. a trasu la casele din piatia ale familiei Fronius, care astadi sunt proprietatea fonduriloru lui Ioanu Iuga. În 8 Iuniu au

¹⁾ Chicane, chicaner, chicaneur, expressiuni francese si sémena cu cuventele romanesci cicala, cicalire, cicalitoriu; in limb'a francesa semnifica sucirea dreptului, cautare de formalitati seu subtilitati de theologi ori de advocati, cautare de certe, intriga.